

Fond regionálnej knižnice

Zbierka je zameraná na zber regionálnych publikácií, starej tlače, rukopisov a periodickej tlače, artefaktov súvisiacich s historickými, kultúrnymi, náboženskými, politickými a spoločenskými udalosťami a osobnosťami mesta Nové Zámky, ako i novozámockého regiónu od roku 1594 až po súčasnosť.

História fondu

Regionálna knižnica patrí medzi unikátny a cenný zbierkový fond Múzea Jána Thaina v Nových Zámkoch. Jeho založenie siaha do obdobia po obnovení činnosti múzea v r. 1956. Ako výsledok obetavej práce novozámockých múzejníkov a milovníkov histórie mesta Nové Zámky vznikla neveliká zbierka, ktorá sa postupne rozrastala darmi i kúpou. Prvé prírastky boli zaevidované do prírastkovej knihy v rokoch 1966 – 1967 (spolu 66 položiek). V roku 1971 sa zbierka rozšírila o 182 zbierkových predmetov presunutých z ústavnej knižnice múzea. V 70-tych rokoch 20. stor. sem pribudli vzácne knižné tituly zakúpené v antikvariátoch i od jednotlivcov. V tomto období sa prostredníctvom darov múzeu podarilo získať až 60 titulov. V ďalších rokoch sa fond regionálnej knižnice rozvíjal už len vďaka darcom a zakúpené exempláre tvorili iba nepatrné percento celkovej zbierky.

Zbierkový fond regionálnej knižnice tvorí 506 knižných jednotiek, pričom niektoré tituly sa vyskytujú vo viacerých exemplároch. Zastúpené sú tu tituly od r. 1594 až po súčasnosť. Z hľadiska jazykovej skladby je možné jednotlivé diela roztriediť na latinské, nemecké, francúzske, maďarské a slovenské diela. Obsah zbierky tvoria štyri veľké knižné celky:

1. publikácie, rukopisy a iné písomnosti úzko zamerané na históriu Nových Zámkov,
2. publikácie zaoberajúce sa regionálnymi dejinami novozámockého okresu,
3. život a dielo Antona Bernoláka,
4. staré tlače, faksimile a rukopisy historického, náboženského, právneho, jazykovedného a pedagogického charakteru.

Podstatnú časť zbierkového fondu tvoria publikácie súvisiace s dejinami mesta Nové Zámky. Najviac titulov sa týka novozámockého školstva. Sú to výročné správy, ročnice a monografie miestnych chlapčenských a dievčenských meštianskych, učňovských a stredných škôl, reálnych gymnázií a pedagogického inštitútu z konca 19. a 1. pol. 20. stor. Ďalšie tituly sú zamerané na históriu, kultúrne pamiatky a hospodárstvo Nových Zámkov. Zvláštnu kategóriu tvoria rukopisy a písomnosti úradného charakteru. Pre dejiny múzea v r. 1935 – 1937 je neoceniteľným zdrojom informácií Novozámocký pamätníček od Ľudvíka Albrechta. Základným prameňom k poznaniu kultúrnych pamiatok Nových Zámkov je kniha z r. 1932 od Jánoša Thaina – Érsekújvár műemlékei.

Knižné tituly s regionálnou tematikou tvoria druhú časť zbierkového fondu regionálnej knižnice. Ide prevažne o monografické diela miest a obcí Novozámockého okresu. Okrem nich táto časť zbierky obsahuje aj publikácie historického, pamiatkového, archeologického, hospodárskeho, národopisného a literárneho charakteru. Osobitná pozornosť je venovaná vlastným dielam Gergelya Czuczora, rodáka z Andoviec - *Aradi gyűlés öt énekben* z r. 1828, *Slovník maďarského jazyka I. – VI.* z r. 1862 – 1871, *Magyar helikon* z r. 1884, *A magyar nyelv szótára* z r. 1880, ako i dielam o jeho živote a tvorbe.

Zbierka regionálnej knižnice sa pýši aj viacerými dielami bývalého novozámockého farára, dekana, jazykovedca, kodifikátora slovenského jazyka Antona Bernoláka. Najcennejším exemplárom je prvé vydanie diela *Grammatica Slavica* z r. 1790. Z ďalších môžeme spomenúť *Repertorium lexicum slavico-bohemico-latino-germanico-ungaricum* z r. 1827, *Slowakische Grammatik* z r. 1817, *Perceptiones de agrorum cultu ....* a *Slowár slovenský česko-latinsko-nemecko-uherský I. – II. a IV.*

Mimoriadne cennými artefaktmi v tejto zbierke sú staré uhorské a európske tlače zo 16. – 19. stor. Vyskytujú sa medzi nimi historické, jazykovedné, lekárske, právne, numizmatické a náboženské diela i krásna literatúra. Najvzácnejšími, ako aj najstaršími tlačami sú frankfurtské vydanie „*Kriegs Discurs und Bestellung den ganzen Kriegswesens /und von den Kriegsämptern/ weiladt des Edlen*“ od Lazarus von Schwendi a kniha od Ulricha Budryma *Kriegs Regiment wie ein Tapffer Volck zum Krieg auffzubringen (...) durch den Edlen (...) Wilhelmen Bellay (...)* vydaná v Mümpelgarte v r. 1594 (RK 1)). 17. stor. zastupuje norimberské vydanie diela *Türkische und Ungarische Chronica oder kurtze historische Beschreibung aller deren zwischen dem Hochlöblichstem Ertz-Hauss Oesterreich und ...* z r. 1663 (RK 15)), ďalej *Kronika Hyeronima Ortelia - Ortelius Redivivus et Continuatus, oder Der Ungarischen Kriegs-Empörungen. Historische Beschreibung, darinnen enthalten alles, was sich bey vorgenommenen Beläger- und Eroberungen der Städte, Vestungen und Schlösser, dessgleichen in veranlassten Schlachten und vorgelauffenen Scharmützel, zwischen theils Christlichen Ungarischen Königen dem hochlöbl. Erz-Haus Oesterreich ... und dem Türcken und dessen Anhang, auff der andern Seiten in Ober- und Nider-Ungarn wie auch Siebenbürgen von dem 1395. biss in das 1607. Jahr ... zugetragen ... verbessert, auch mit einer neuen Beschreibung ... von dem 1607. biss an das 1665. Jahr vermehret durch Martin Meyer* vydaná v Norimbergu r. 1665 (RK 60), *Martis Turcici Ferocia in Hungariae viscera irruens invictisque Leopoldi I. Agminibus enervata, 1663 - 1664* od Jána Kéryho (1672), od Johanna Henricha Voigta je to dielo *Die Wachsende, Blühende, Verwelkende Türckey samt ihren Regenten und Kaysem bis auf diese Zeit* (1684) RK 33, *Abbrege' de l' Histoire des Turcs, contenant tout ce qui s'est passe' de plus remarquable fous le regne de vintg-trois empereurs* od Du Verdiera vydané v r. 1682 v Lyone (RK 12)), *Neu erschallendes Freuden Lied /von der Weltberühmten Haupt Vestung Neuhäusel/ Wie es die Kaiserliche Arme 1685. belägert /und den 19. Augusti it stürmerer Hand glücklich erobert/ auch was darben worüber gangen zeigt das folgende Gesang* z r. 1685 a od Giovanniho Battistu Chiarella *Historia degl' avvenimenti, dell' armi imperiali contro a'ribelli, et Ottomani: confederationi, e trattati seguiti fra`le potenze di cesare, Polonia, Venetia, e Moscovia: negotiati, & aleanze del conte Tekely con la porta Ottomana. Accampamenti, guere assedij, piazze, e conquiste di città, e provincie: bataglie, rotte, e vittorie variamente successe nelle quattro campagne degl' anni 1683, 1684, 1685, 1686* vydaná v Benátkach v r. 1687 (RK 3).

Hodnotný súbor diel predstavujú tituly z 18. stor. v počte 16 kusov. Sú to knihy historické, cestopisy, lexikóny, slovníky, romány. K zaujímavým exemplárom patrí *Atlas Regni Hungariae*

Portatilis od Mateja Korabinszkeho z r. 1805 (RK 371) a rukopis Davida Ferdinanda Caesara Hic libellus spectat ad me Davidem Ferdinandum Caesar chyrurgus Neostady ad Salam z r. 1752 (RK 22).

Zbierkový fond regionálnej knižnice obohacuje aj niekoľko pozoruhodných jazykovedných, literárnych a časopiseckých prírastkov z 19. stor. Sú tu niektoré ročníky maďarského Tudományos gyűjtemény (1817, 1819, 1821, 1822, 1828), obrázkový časopis Sokol z r. 1863, či v Kluži v r. 1820 vydaný cestopis „Az ifju Anacharszis utazása Görög-országban“.

Knihy s náboženskou tematikou tvoria ďalší väčší zbierkový celok v rámci regionálnej knižnice. Sú to poškodené exempláre dvoch biblí (Mojžišova Kralická biblia a Bible česká – Svaté písmo), modlitebné knižky a spevníky a iná náboženská literatúra. Niektoré tituly sa vyskytujú vo viacerých vydaniach, ako napr. dielo Cithara sanctorum (1841, 1868, 1877, 1897) alebo Evanjelický funebrál – piesne pohrebné z r. 1850 a 1883. Prevažná časť náboženskej literatúry a spevníkov je datovaná do 19. stor. a menšia časť do 18. stor. Medzi najstaršie a veľmi cenné zbierkové predmety náboženského charakteru patria práce od M. Luthera „Das Guldene und Silverne Ehren ...“ z r. 1706, Martyrologium Romanum Gregorii ... vydané v r. 1768, „Horologium principum“ od Ignaca Morocziho z r. 1757 a „Christianus Animarum excitator“ od Josepha de Brszia z r. 1765.

Zbierku regionálnej knižnice dopĺňujú nekompletné ročníky časopisov Duchovný pastier (r. 1960 – 1962, 1964 – 1965, 1967), Slovenský juh (r. 1917, 1932, 1934), Verejná správa (r. 1994, 1996) a ojedinelé čísla časopisov Irodalmi Szemle (1967) a Élet és tudomány (1965).

Schwendi, Lazarus: Kriegs Discurs und Bestellung den ganzen Kriegswesens /und von den Kriegsämptern/ weiladt des Edlen. Frankfurt am Main, de Marne und Aubri 1594. (RK 1)
Kniha je napísaná švabachom, má 310 s., vlastný text sa začína obsahom a končí registrom. Dielo je doplnené medirytinou portrétu jeho autora.

Budrym, Ulrich: Kriegs Regiment wie ein Tapffer Volck zum Krieg auffzubringen (...) durch den Edlen (...) Wilhelmen Bellay (...).

Mümpelgart, P. Fischer 1594. (nemecký preklad diela W. Bellaya od U. Budryma). /RK 1/
Dielo má 745 s., pripojený je 34 s. register a dve prílohy. Je napísaná švabachom a pozostáva z troch dielov.

Obidve diela sú zviazané v spoločnej koženej väzbe, poškodený kožený pokryv je zdobený slepotlačou. Na vnútornej strane prednej dosky sa nachádza zápis majiteľa knihy „Johan T(F)üringers, 1652, 10. nov. Modora“.

